

Ceza Mahkûmiyeti Sonrası Mesleğe Dönüş

Avukatlık ve diğer mesleklerde hak yoksunlukları ve yeniden kabul

Güneş & Güneş Hukuk Bürosu · Hukukî Makale · Güncelleme: 22 Kasım 2026

Mesleğe dönüş mümkün mü?

Ceza mahkûmiyetinden sonra mesleğe dönüş, bazı durumlarda hukuken mümkündür; hangi yolun açık olduğu, kaybedilen statünün ve engelin kaynağına bağlıdır. Cezanın tamamlanması, mahkemeden hak yoksunluğu bulunmadığına ilişkin tespit alınması ve yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı farklı sonuçlar doğurur. Bu ayrım avukatlığa kabulü, ruhsatın korunmasını, kamu görevine atanmayı ve mesleğe yeniden dönmeyi doğrudan etkiler. Ancak ceza mahkûmiyeti bütün mesleklerde aynı sonucu doğurmaz. Suçun türü ve cezanın süresi kadar, mesleğe ilişkin özel kanun, kesinleşmiş disiplin kararı, infazın durumu, yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı ve idarenin yeni işlemindeki gerekçe belirleyicidir.

Temel ayrım şudur: TCK m. 53 uyarınca mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak doğan belirli hak yoksunluklarının süresi ile özel meslek kanunlarının mahkûmiyete bağladığı kabul ve ruhsat engelleri aynı değildir. Cezanın tamamlanması her meslek engelini otomatik kaldırmaz; bir mahkûmiyet de her meslek ve faaliyet bakımından ömür boyu otomatik yasak anlamına gelmez.

Bu makalenin öncelikli muhatabı, mahkûmiyet nedeniyle baro levhasından silinen veya mesleğe kabulü reddedilen avukatlar ve avukat adaylarıdır. İnceleme ayrıca hekimleri, mali müşavirleri, kamu görevlilerini, noterleri, arabulucuları, bilirkişileri, uzlaştırmacıları, bağımsız denetçileri, özel güvenlik görevlilerini ve spor hakemlerini ilgilendirir. Spor müsabakası hakemliği ile uyuşmazlık çözen tahkim hakemliği ayrı başlıklarda ele alınmaktadır. Mesleğe ilk giriş ile daha önce sahip olunan statüye dönüş arasındaki fark da bu çerçevede açıklanmaktadır.

Ceza mahkûmiyeti bir mesleği hangi hukuki yollarla etkiler?

Meslek statüsünü doğru sınıflandırmak neden ilk zorunlu adımdır?

Mesleğe dönüşün koşullarını belirlemek için önce kaybedilen veya talep edilen statünün niteliği saptanmalıdır. Henüz avukatlık ruhsatı almamış hukuk fakültesi mezununun başvurusu, mesleğini yıllardır icra eden avukatın levhadan silinmesi, disiplin kararıyla meslekten çıkarılması ve spor hakeminin yeni sezon klasmanına alınmaması ayrı işlemlerdir. Başvuru yollarını belirlemek için öncelikle dört soruya cevap verilmelidir: Kişi önceden kazanılmış bir statüyü mü kaybetti, ilk kez bir statüye mi girmek istiyor, izin belgesi mi iptal edildi, yoksa yalnızca belirli bir görev için seçilmedi mi? İlgili kurumun bağlı veya takdir yetkisi, yapılacak inceleme ve işlemin yargısal denetimi buna göre değişir.

Mahkûmiyetin sonuçları ile yeni bir idari kararın sonuçları ayrılmalıdır

Mahkûmiyetin ceza hukuku bakımından kesinleşmiş olması, her statü değişikliğinin mahkeme hükmüyle kendiliğinden gerçekleştiğini göstermez. Özel kanunun öngördüğü tescil, ruhsat, silme, disiplin veya atama kararı ayrı idari işlemin konusu olabilir. İşlemin tesis tarihi ile mahkûmiyetin kesinleşme ve infaz tarihleri yan yana konulmalıdır. Bir işlemin hukuka uygunluğu kural olarak tesis edildiği tarihteki olgusal ve hukuki duruma göre denetlenir; sonradan doğan iyileşme veya yeni karar yeni başvuruya dayanak oluşturabilir, fakat geçmiş işlem otomatik olarak hükümsüz sayılmayabilir.

Mesleğe ilk kabulün reddi

Bir kişi henüz mesleğe başlamamışken geçmiş mahkûmiyeti, özel kanundaki mesleğe kabul koşuluyla bağdaşmayabilir. Bu durumda ortada geçmişte verilmiş bir meslekten çıkarma cezası yoktur; uyuşmazlık kabul şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkindir. Hukuk fakültesi mezununun avukatlığa kabulünün, arabuluculuk veya bilirkişilik siciline yazılma isteminin reddi bu gruba örnektir.

Meslek icrasının veya ruhsatın engellenmesi

Hâlen faaliyette bulunan kişinin meslek ruhsatının geri alınması, kaydının silinmesi veya çalışma yetkisinin durdurulması farklı usul ve sonuçlara sahiptir. Ruhsat iptaliyle disiplin cezası aynı işlem olmayabilir. İşlemi yapan makam, kanuni dayanak, savunma, tebligat ve başvuru yolları ayrı denetlenmelidir.

Disiplin nedeniyle meslekten çıkarma

Meslek kuruluşunun disiplin kararı, ceza mahkûmiyetinden bağımsız bir idari hukuki işlem olarak kesinleşmiş olabilir. Bu durumda ceza mahkûmiyetine bağlı hak yoksunluğu sonradan giderilse dahi disiplin kararı kendiliğinden yok olmaz. Özellikle avukatlık bakımından Danıştay 8. Dairesinin 21.10.2021 tarihli, E.2019/6246, K.2021/4733 sayılı kararında bu ayrım belirleyicidir.

Belirli göreve seçilmeme veya görevlendirilmeme

Spor hakemliği, gözlemcilik, bazı kurul üyelikleri, belirli özel güvenlik işleri ve sözleşmeye dayalı bazı görevlerde kişi bir meslek ruhsatını değil, belirli görev veya statüyü kaybetmiş olabilir. Bir

federasyonun hakem listesine almaması ile bir baronun ruhsatı iptal etmesi aynı kurallara tabi değildir. Her statünün özel düzenlemesi incelenmelidir.

TCK m. 53: Hak yoksunluğu ne zaman başlar, ne zaman biter?

765 sayılı TCK'dan 5237 sayılı TCK'ya geçişin meslek hakkı açısından önemi

Mülga 765 sayılı TCK sisteminde bazı haklardan sürekli yoksun kalma ve bu sonuçların yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluyla giderilmesi söz konusuydu. 5237 sayılı TCK m. 53'ün temel sistematiğinde ise kasten işlenen suçtan hapis mahkûmiyetinin kanuni sonucu olan belirli hak yoksunlukları, istisnalar saklı tutulmak suretiyle infazın tamamlanmasına bağlanmıştır. Kanun koyucunun bu tercihi, ceza infazının ardından toplumsal yaşama katılmayı kolaylaştıran önemli bir değişikliktir.

Bununla birlikte 5237 sayılı Kanun'un genel hak yoksunluğu rejiminde süresizlikten uzaklaşılması, Avukatlık Kanunu m. 5, 3568 sayılı Kanun m. 4 veya özel güvenlik mevzuatı gibi düzenlemelerin mahkûmiyete bağladığı meslek şartlarını ortadan kaldırmamıştır. Bu iki rejimin aynılaştırılması, gerek meslek mensubu gerek idare bakımından hatalı kararların kaynağıdır. Bazı özel kanunların "TCK m. 53'te belirtilen süreler geçmiş olsa bile" biçimindeki ibareleri özellikle bu nedenle ayrı norm denetimini gerektirir.

Meslek hakkını etkileyen istisnalar ve infaz hukuku ayrıntıları

TCK m. 53/3'teki koşullar ile m. 53/5-6'da öngörülen özgül yasaklama ve tedbirlerin varlığı araştırılmalıdır. Mahkûmiyetin ertelenmesi, kişi hakkında hükmedilen tedbirin süresi, hüküm fıkrasındaki açık yasak, birden çok mahkûmiyet, sonradan verilen uyarlama kararı ve infaz rejimindeki değişiklikler ayrı sonuç doğurabilir. "Tahliye oldu", "denetimli serbestliğe çıktı" veya "bihakkın tahliye tarihi doldu" ifadeleri birbirinin yerine kullanılmaz. İşlem öncesi infaz dosyasında cezanın tam olarak hangi tarihte infaz edilmiş sayıldığı doğrulanmalıdır.

Kasten işlenen suçtan hapis cezasının kanuni sonuçları

5237 sayılı TCK m. 53/1, kasten işlenen bir suçtan hapis cezasına mahkûmiyete bağlanan belirli hak yoksunluklarını düzenler. Madde; kamu görevinde bulunma ve kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı serbest meslek erbabı olarak icra etme gibi haklara ilişkindir.

TCK m. 53/2 gereğince, birinci fıkradaki hakları kullanamama kural olarak hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar devam eder. Bu ifade, belirli hak yoksunluğunun ceza hukukundaki süresine ilişkindir; özel kanunlardan kaynaklanan mesleğe kabul engelini kendiliğinden ortadan kaldırmaz. TCK m. 53/3 ve m. 53/5-6 kapsamındaki özel hükümler ve mahkûmiyetin türü ayrıca incelenir. [1–3]

İnfazın tamamlanması, koşullu salıverme ve bihakkın tahliye

Koşullu salıverme ile cezanın bütün hukuki sonuçları bakımından infazın tamamlanması aynı tarih değildir. İnfaz kaydı, koşullu salıverilme tarihi ve cezanın tamamlanmış sayıldığı tarih somut hüküm ve infaz rejimine göre değerlendirilmelidir. Bu nedenle yalnız tahliye belgesine bakılarak meslek engelinin sona erdiği sonucuna varılamaz. [2, 3]

Mahkûmiyet türü neden önemlidir?

Kasten ve taksirle işlenen suç ayrımı, hapis ve adli para cezası farkı, cezanın miktarı, kanunda ayrıca sayılan katalog suçlar, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, erteleme, yaş küçüklüğü ve sonraki uyarlama kararları farklı hukuki sonuçlar doğurabilir. Özel kanunun kelimeleri aynen uygulanmalıdır: 'mahkûm olmamak', 'kasten işlenen suçtan belli süreden fazla hapis' ve 'kesinleşmiş disiplin kararı' ifadeleri eşanlamlı değildir. [1–3, 8]

Yasaklanmış hakların geri verilmesi: TCK m. 53 ile 5352 sayılı Kanun m. 13/A arasındaki fark

5352 sayılı Kanun m. 13/A'daki "TCK dışındaki kanunlar" ibaresi neden tartışılmıştır?

Esat Faruk Benli'nin 14.11.2024 tarihinde HukukiHaber'de yayımlanan incelemesi, 5352 sayılı Kanun m. 13/A'daki ibarenin yorumuna ilişkin önemli bir tartışma ortaya koymaktadır. [17] Dar yoruma göre, TCK'ya göre mahkûm olmuş kişinin TCK m. 53 kaynaklı hak yoksunluğu cezanın infazıyla sona erdiğinde ayrıca 13/A koşullarını beklememesi gerekir; bu yaklaşımın belirli avukatlığa yeniden kabul uyuşmazlıklarında lehe uygulanabileceği savunulmuştur. Özel kanun kaynaklı engellere odaklanan diğer yorum ise, "TCK dışındaki kanunlar" ibaresinin **suçun mutlaka TCK dışındaki bir kanunda tanımlanmasını değil**, TCK dışında bir özel kanunun mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluğunu ifade ettiğini kabul eder.

Bu tartışma özellikle iki farklı iddia bakımından ayrı kurulmalıdır. Birincisi, **TCK m. 53/1'deki genel hak yoksunluğunun infazla sona erdiği** iddiasıdır. İkincisi, **Avukatlık Kanunu m. 5/1-a veya 3568 sayılı Kanun m. 4/d gibi özel mesleki engelin de sırf bu yüzden sona erdiği** iddiasıdır. Birincisinin kabulü ikincisini otomatik olarak doğrulamaz. Danıştayın 21.10.2021 tarihli mali müşavirlik kararı, özel kanun engelinde 13/A kararının önemini açıkça vurgulamaktadır. [3, 13]

Hak yoksunluğunun bulunmadığının tespiti ile geri verme kararı farklıdır

Ceza mahkemesinden, TCK m. 53 nedeniyle artık bir hak yoksunluğunun kalmadığının **tespiti** istenmesi ile Adli Sicil Kanunu m. 13/A'daki şartlara dayanılarak **yasaklanmış hakların geri verilmesi** istenmesi hukuki dayanak ve sonuç bakımından aynı değildir. Tespit kararı, var olan bir durumun açıklanmasına yönelirken geri verme kararı özel kanun kaynaklı hak engelinin giderilmesi iddiasına dayanır. Başvurucunun dilekçesinde hangi kurumdan, hangi karar için, hangi norm temelinde sonuç istediği somutlaştırılmalıdır.

TCK m. 53 kapsamındaki tespit kararının lehe etkisi tartışılırken Danıştay 8. Dairesinin E.2017/7474, K.2021/2997 kararı değerlidir. Buna karşılık aynı tespit kararının her özel kanun engelini kendiliğinden kaldırdığı sonucu çıkarılmamalıdır. 5352 sayılı Kanun m. 13/A kararının varlığı da tek başına kesinleşmiş disiplin kararını ortadan kaldırmaz. [10, 11]

Özel kanundan doğan engellerde başvuru

5352 sayılı Adli Sicil Kanunu m. 13/A, TCK dışındaki kanunların belirli suç veya cezaya bağladığı hak yoksunluklarının giderilmesi amacıyla öngörülmüştür. Mahkûmiyet TCK kapsamında bir suçtan verilmiş olsa bile engelin kaynağı Avukatlık Kanunu, ilgili sağlık mevzuatı veya başka bir özel kanun olabilir. Bu nedenle yalnız suçun kanun numarasına bakmak doğru yöntem değildir.

Üç yıllık ve alternatif beş yıllık koşul

Maddenin 13/A-1 hükmünde, kural olarak infazın tamamlanmasından itibaren üç yıl geçmesi, bu sürede yeni suç işlenmemesi ve kişinin iyi hâlli yaşam sürdüğüne ilişkin mahkemede kanaat oluşması aranır. 13/A-2'de ise infazın genel af veya etkin pişmanlık dışındaki başka hukuki nedenle sona erdiği hâller için, hükmün kesinleşmesinden itibaren beş yıllık süre ve hapis cezasına üç yıl eklenerek bulunan süreden az olmama şartı ayrıca düzenlenmiştir. Bu iki rejim karıştırılmamalıdır. Üç yıllık sürenin geçmesi tek başına yeterli değildir; yeni suç işlememe ve iyi hâle ilişkin mahkeme değerlendirmesi de gerekir. [3]

13/A başvurusu, hükmü veren mahkemeye veya kişinin ikametgâhının bulunduğu yerde aynı derecedeki mahkemeye yapılabilir. Mahkeme dosya üzerinden ya da ilgili kişileri dinleyerek değerlendirme yapabilir. 13/A/5, karara karşı hükümle ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanunu'nda öngörülen kanun yoluna başvurulmasını düzenler. TCK m. 53'e ilişkin tespit talebinin reddi ile 13/A talebinin reddi aynı karar türü sayılarak her ikisi için de koşulsuz tek kanun yolu açıklanamaz; kararın niteliği ve uygulanan usul hükümleri belirlenmelidir. [3]

Kararın etkisi ve sınırları

Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı, mahkûmiyetin hiç gerçekleşmediği anlamına gelmez. Adli sicil veya arşiv kaydını kendiliğinden ve aynı gün silmez. Özel mesleğe ilişkin eğitim, yeterlilik, sınav, sicil ve güven şartları ayrıca sürer. Daha önce kesinleşmiş bağımsız disiplin yaptırımının kaldırılması için yeni idari değerlendirme veya dava gerekebilir.

Süreler, başvuru usulü ve sicile etkiler, büromuzun Yasaklanmış Hakların Geri Verilmesi başlıklı tamamlayıcı yayınında ayrıca incelenmektedir. [16]

TCK m. 53 ile Adli Sicil Kanunu m. 13/A aynı sonucu mu doğurur?

Hukuki durum	Şart: Ne gerçekleşmelidir?	Doğrudan hukuki sonuç	Ne anlama gelmez?
TCK m. 53/1 kapsamındaki genel hak yoksunluğunun sona ermesi	Kural olarak cezanın infazının tamamlanması; m. 53'teki istisnalar ayrıca kontrol edilir.	Bu fıkradaki ceza mahkûmiyetine bağlı hak yoksunlukları kendi kanuni süresi sonunda sona erer.	Özel meslek kanunlarındaki kabul engeli veya disiplin cezası otomatik kalkmış sayılmaz.
Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı (5352 m. 13/A)	Kanundaki infaz/süre, iyi hâl ve diğer koşullarla mahkemeden karar alınması gerekir.	Kapsamına giren özel kanun kaynaklı mahkûmiyete bağlı hak yoksunluğunun giderilmesi bakımından hukuki etki doğurabilir.	Ruhsatın, baro levhası kaydının veya kamu kadrosunun aynı anda kendiliğinden geri verildiği anlamına gelmez.
Kesinleşmiş disiplin cezası	Yetkili disiplin makamının ayrı soruşturma ve kararı kesinleşmiş olmalıdır.	Meslekten çıkarma veya faaliyetten men gibi ayrıca varlığını sürdüren yaptırım doğurabilir.	Ceza infazı veya 13/A kararı tek başına disiplin kararını iptal etmez.
Adli sicil kaydının silinmesi	5352 sayılı Kanun'daki kayıt ve silme şartları gerçekleşmelidir.	Adli sicil kayıt sistemindeki görünüm hukuken değişir.	Mahkûmiyetin geçmişte doğurduğu her özel kanuni sonuç silinmiş sayılmaz; arşiv ve özel kanun incelenir.

Somut örnek: Cezasını tamamlayan bir avukat yönünden TCK m. 53/1 süresi sona ermiş olabilir. Ancak baro, Avukatlık Kanunu m. 5/1-a veya kesinleşmiş bir meslekten çıkarma disiplin kararına

dayanıyorsa, yalnız infaz belgesiyle yeniden yazılma sonucuna varılamaz. Önce hangi engelin halen mevcut olduğu ve hangi kararla giderilebileceği belirlenir.

Avukatlıkta ceza mahkûmiyeti ve yeniden baro levhasına yazılma

Avukatlık Kanunu m. 5 hangi mahkûmiyetleri kabul engeli sayar?

1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 5/1-a iki farklı ölçüt getirir: **kasten işlenen bir suçtan iki yıldan fazla hapis cezası** ve **maddede adları sayılan suçlardan mahkûmiyet**. İkinci grupta ayrıca iki yıl eşiğinin aşılması aranmaz. Bu nedenle “cezam iki yıldan az, avukatlığa engel olmaz” sonucu, suçun adı incelenmeden çıkarılamaz. Hüküm, TCK m. 53’teki süreler geçmiş olsa bile uygulanacak bir mesleğe kabul şartı öngörür. [1]

Maddede sayılan suçlar; Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama ve kaçakçılıktır. Uygulamada yalnız suç başlığı değil, kesinleşmiş hükümdeki hukuki nitelendirme esas alınmalıdır. [1]

Ayrı engel: m. 5/1-b, kesinleşmiş bir disiplin kararı sonucunda hâkim, memur veya avukat olma niteliğini kaybetmeyi ayrıca düzenler. Mahkûmiyete bağlı m. 5/1-a engelinin giderilmesi, bu bağımsız disiplin engelinin de ortadan kalktığını göstermez. Maddenin diğer kabul şartları da varlığını sürdürür. [1, 11]

Levhadan silme ile bir daha yazılmamak üzere silme arasındaki fark

Kanunun m. 71 hükmü levhadan silme usulünü, m. 72 silmeyi gerektiren durumları, m. 73 ise m. 72’deki sebebin sona ermesi hâlinde yeniden yazılmayı düzenler. m. 74, belirli kesinleşmiş mahkûmiyetler ve meslekten çıkarma kararları için ruhsatın geri alınarak iptal edilmesini ve adın **bir daha yazılmamak üzere levhadan silinmesini** öngörür. m. 73’teki yeniden yazılma yolunun m. 74’e hiçbir ayrım yapılmadan uygulanması doğru değildir. [1]

Avukatın durumu	Kanunun öngördüğü sonuç	Yeniden yazılma açısından belirleyici ayrım
m. 72 kapsamında, giderilebilir bir sebep nedeniyle levhadan silinme	İlgili sebep devam ettiği sürece levha kaydı bulunmaz.	Sebep sona ermişse m. 73 uyarınca yeniden yazılma istemi değerlendirilebilir.
m. 5/1-a kapsamındaki kesinleşmiş mahkûmiyet nedeniyle m. 74 işlemi	Ruhsat geri alınarak iptal edilir; ad bir daha yazılmamak üzere silinir.	Mahkûmiyetin ve özel kanun engelinin sonradan değişip değişmediği ile m. 74 işleminin hukuki durumu ayrıca değerlendirilir. Sadece tahliye belgesi yeniden kayıt sağlamaz.
Ayrıca kesinleşmiş meslekten çıkarma disiplin cezası	Disiplin kararı, ceza mahkûmiyetinden ayrı mesleki engel oluşturur.	TCK m. 53 tespiti veya 13/A kararı disiplin cezasını kendiliğinden kaldırmaz; bu kararın etkisini giderebilecek ayrı hukuki yol gerekir.

Avukatın durumu	Kanunun öngördüğü sonuç	Yeniden yazılma açısından belirleyici ayrım
İlk avukatlığa kabul başvurusunun reddi	Henüz kazanılmamış mesleki statüye kabul gerçekleşmez.	Başvuru tarihindeki kabul şartları ve ret gerekçesi denetlenir; daha önce meslekten çıkarılmış kişiyle aynı işlem değildir.

Avukatlık Kanunu m. 74 işleminin uygulanması, dayanak kararın kesinleşmesine bağlıdır. Baro yönetim kurulunun bu maddeye dayalı kararına karşı, tebliğden itibaren **15 gün içinde Türkiye Barolar Birliğine itiraz** öngörülmüştür. TBB ve Adalet Bakanlığı aşamaları, kanunda belirtilen kesinleşme ve yeniden görüşme usulüne tabidir. Bu özel yol, bütün meslekler veya bütün idari işlemler için geçerli ortak süre gibi uygulanamaz. [1]

İnfazdan sonra üç yıl daha beklemeden dönüşü savunan görüş

Esat Faruk Benli'nin 14.11.2024 tarihli makalesi, infazını tamamlayan avukatın her durumda Adli Sicil Kanunu m. 13/A'daki ilave üç yıllık süreyi beklemek zorunda olmadığını savunmaktadır. Bu görüşün odağı, **TCK m. 53 kapsamındaki hak yoksunluğunun infazla sona erdiğinin mahkemece tespit edilmesi** ve bu tespitin yeniden baro kaydında dikkate alınmasıdır. Kaynak makalenin lehe yaklaşımı, aşağıdaki normatif ve yargısal dayanaklarla birlikte değerlendirilmelidir. [17]

TCK m. 53'ün süreli sistemi ve topluma yeniden katılım

TCK m. 53/1-a kamu görevleriyle, m. 53/1-e ise kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine bağlı bağımsız meslek icrasıyla ilgilidir. m. 53/2, genel hak yoksunluklarını kural olarak cezanın infazı süresiyle sınırlar. Mülga 765 sayılı TCK dönemindeki sürekli kamu hizmeti yasaklarından farklı olan bu sistem, kişinin cezasını tamamladıktan sonra toplumsal yaşama katılmasını destekleyen bir hukuki gerekçe sunar. m. 53/5 ve 53/6'daki özel hükümler saklıdır. [2, 14, 15]

Benli, bazı meslek kanunlarının TCK m. 53 süreleri geçmiş olsa dahi engel öngörmesini bu rehabilitasyon amacı yönünden eleştirmektedir. Bu görüş, çalışma özgürlüğü ve ölçülülük bakımından tartışılabilecek önemli bir tezdir. Bizim değerlendirmemiz de mesleki güvenin korunmasıyla kişinin yeniden topluma katılma imkânının somut gerekçeler üzerinden dengelenmesi gerektiği yönündedir. Bununla birlikte bu yorum, yürürlükteki özel kanun hükmünün başvuru makamınca kendiliğinden uygulanmaması sonucunu doğurmaz. [17, 19]

13/A'daki "TCK dışındaki kanunlar" nasıl anlaşılmalıdır?

Tartışmanın bir yönü, bu ifadenin yalnız TCK dışındaki kanunlarda tanımlanan suçlara mı ilişkin olduğudur. Diğer yaklaşım ise suç TCK'da düzenlense bile, **mahkûmiyetin bir meslek kanununda doğurduğu özel hak engelinin** 13/A kapsamında bulunduğunu kabul eder. Avukatlık Kanunu veya 3568 sayılı Kanun nedeniyle ortaya çıkan engellerde ikinci yorum önem taşır. [3, 13–15]

Bu yüzden iki ayrı soruya cevap verilmelidir: **TCK m. 53 kapsamındaki genel yasak sona ermiş midir? Özel meslek kanununun engeli de giderilmiş midir?** Birinci sorunun olumlu cevabı, ikinciyi tek başına çözmez. Kaynak makalenin ilave üç yıl beklemeksizin dönüş yönündeki görüşü, özellikle somut lehe içtihatla ilişkilendirilerek savunulabilir; her meslek ve her silme işlemi için yerleşmiş koşulsuz sonuç olarak sunulamaz. [10, 13, 17, 18]

Yargıtay 16. Ceza Dairesinin iki kararında sonuç nedir?

Yargıtay 16. Ceza Dairesinin **30.12.2016 tarihli E.2016/6554, K.2016/7745** ve **09.03.2017 tarihli E.2016/3659, K.2017/1056** sayılı kararlarında, yasaklanmış hakların geri verilmesine ilişkin ek kararlar kanun yararına bozulmuştur. Ancak inceleme bununla bitmemiş; Daire, infazın tamamlanmış olması nedeniyle **TCK m. 53 kapsamında hak yoksunluğu bulunmadığını doğrudan tespit etmiştir**. [14, 15]

İkinci dosyada cezanın infazı **06.06.2015** tarihinde tamamlanmış, mahkeme **01.09.2015** tarihinde yasaklanmış hakların geri verilmesine karar vermiştir. Kanun yararına bozma isteminde 13/A bakımından üç yıllık sürenin dolmadığı ileri sürülmüştür. Bununla birlikte bu istemin gerekçesi ile Yargıtayın kurduğu sonuç ayrılmalıdır: Daire, iade kararını bozarken TCK m. 53'e bağlı hak yoksunluğunun infaz sonrası bulunmadığını da karara bağlamıştır. Dolayısıyla karar, yalnız "üç yıl dolmadı; kişi hiçbir tespit alamaz" şeklinde özetlenemez. [15]

Kararların gerekçesinde, TCK m. 53'ün süreli hak yoksunluğu sistemi ve Adli Sicil Kanunu m. 10'un gerekçesinde açıklanan topluma yeniden kazandırma amacı birlikte değerlendirilmiştir. TCK dışındaki ceza hükümleriyle bağlantılı 13/A uygulaması ile TCK m. 53 kapsamındaki yasağın infazla sona ermesi arasında ayrım kurulmuştur. İnfazı tamamlanan kişi bakımından tespit kararı verilmesinin, uygulamada süren sınırlamalar nedeniyle hak kaybını önleyebileceği kabul edilmiştir. Bu gerekçe, lehe başvurunun yalnız süre hesabına değil, infaz sonrası özgürlüklerin kullanılabilmesine de dayanmasını sağlar. [14, 15]

Bu kararların katkısı, mevcut olmayan TCK m. 53 yasağının tespiti ile 13/A yoluyla yasaklanmış hakların geri verilmesinin farklı hukuki işlemler olduğunu göstermesidir. Kararlar, her özel meslek kanununun kabul engelinin aynı anda ortadan kalktığını veya her avukata yeniden ruhsat verilmesi gerektiğini hükme bağlamaz. Kaynak makalenin ceza mahkemesinden tespit kararı alma düşüncesi bu ayrım içinde önemini korumaktadır. [14, 15, 17]

Ankara BİM'in lehe kararı ve Danıştayın onaması

Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesinin **25.05.2017 tarihli E.2017/480, K.2017/541** sayılı kararı, hak yoksunluğunun bulunmadığına ilişkin ceza mahkemesi tespitinin yeniden baro kaydına etkisini lehe değerlendirmiştir. Danıştay 8. Dairesi, **09.06.2021 tarihli E.2017/7474, K.2021/2997** sayılı kararıyla temyiz istemini reddederek bu sonucu onamıştır. [10, 18]

Dosyanın kronolojisi neden önemlidir?

Erişilebilen BİM karar metnindeki olay anlatımına göre avukatın adı, **08.04.1997 tarihinde aidat borcu nedeniyle levhadan silinmiştir**. Terör örgütüne üyelik mahkûmiyetine ilişkin Diyarbakır 3 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin **14.05.1997 tarihli E.1994/693, K.1997/127** sayılı ilamı bunun ardından gelmektedir. Bu olgu, uyuşmazlığın doğrudan m. 74 uyarınca kalıcı silinme geçirmiş her avukatın durumu ile aynı kabul edilmesini engelleyen önemli bir farktır. [18]

Tarih veya aşama	Dosyadaki olay	Hukuki önemi
08.04.1997	Aidat borcu nedeniyle levhadan silinme	İlk silme sebebinin mahkûmiyete dayalı kalıcı silme ile aynı olmadığı görülür.
14.05.1997	E.1994/693, K.1997/127 sayılı mahkûmiyet ilamı	Yeniden kabulde tartışılan ceza mahkûmiyetinin dayanağıdır.

Tarih veya aşama	Dosyadaki olay	Hukuki önemi
05.01.2001	Cezanın infaz edilmiş sayıldığı bihakkın tahliye tarihi	TCK m. 53 kapsamındaki süre tartışmasına esas alınmıştır.
Uyarlama aşaması	Mahkûmiyetin yeni TCK hükümlerine göre uyarlanması	TCK m. 53 sisteminin somut hükme uygulanmasının dayanağıdır.
08.06.2011	Hak yoksunluğunun bulunmadığına ilişkin ek karar	Yeniden kabulde dayanılan tespit kararını oluşturur.
28.05.2014	Baro levhasına yeniden yazılma başvurusu	Baro ve TBB olumlu değerlendirmiş; Bakanlık ayrıca 13/A kararı aramıştır.
25.05.2017 ve 09.06.2021	BİM'in lehe kararı ve Danıştayın onaması	Somut yeniden kayıt işlemi lehine sonuç korunmuştur.

Kronolojideki uyarlama ve 2011 tarihli tespit kararları farklı işlemlerdir. Lehe yorumun değerlendirilmesinde esas olan, mahkûmiyetin yeni TCK hükümlerine göre uyarlanması, infazın tamamlanması ve hak yoksunluğunun bulunmadığının ayrıca tespit edilmesidir. [10, 18]

Mahkemelerin benimsediği lehe sonuç

Baro yönetim kurulu yeniden yazılmayı kabul etmiş, TBB bu değerlendirmeyi uygun bulmuştur. Adalet Bakanlığı ise 13/A uyarınca ayrı bir yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı bulunmadığından Avukatlık Kanunu m. 5/1-a engelinin sürdüğünü ileri sürmüştür. İlk derece mahkemesi Bakanlığın yorumunu benimserken BİM, infaz ve tespit kararı üzerinden mesleki ehliyetsizliğin giderildiği sonucuna varmıştır. Danıştay, temyiz incelemesinde bozmayı gerektiren bir neden görmemiştir. [10, 18]

Bu karar, **TCK m. 53'e ilişkin tespit kararının bazı yeniden kabul uyuşmazlıklarında lehe sonuç doğurabildiğini** gösterir. Kaynak makalenin ilave üç yıl beklemeksizin başvuru tezinin başlıca dayanağı budur. Ancak ilk silme sebebi, mahkûmiyetin uyarlanması ve disiplin durumundaki farklılıklar açıklanmadan, kararın bütün kesinleşmiş m. 74 işlemlerini ortadan kaldırdığı ileri sürülemez. [10, 17, 18]

Kesinleşmiş disiplin cezasında Danıştayın 2021 tarihli bozması

Danıştay 8. Dairesinin **21.10.2021 tarihli E.2019/6246, K.2021/4733** sayılı kararında, 13/A kararıyla m. 5/1-a engelinin giderilmesi ile kesinleşmiş disiplin cezasının etkisi ayrılmıştır. Baro yönetim kurulu yeniden kayıt istemini reddetmiş; TBB bu ret kararını kaldırmış; Bakanlık uyuşmazlığı yargıya taşımıştır. Danıştay, mahkûmiyete ilişkin engelin giderilmesinin **m. 5/1-b'deki disiplin engelini kendiliğinden kaldırmadığı** gerekçesiyle bölge idare mahkemesi kararını bozmuştur. [11]

Çoğunluk, yeni hukuki durum karşısında disiplin cezasını veren organa başvurularak değerlendirme yapılabileceğine işaret etmiştir. **Karşıoy** ise, disiplin kurulunun kesinleşmiş çıkarma kararıyla görevini tamamladığını ve yalnız hak iadesi kararına dayanılarak aynı yaptırımı yeniden görüşme yetkisinin bulunmadığını savunmuştur. Karşıoydaki yaklaşım, yeni kanuni düzenleme ihtiyacını öne çıkarmaktadır. Bu nedenle çoğunluğun değerlendirme imkânı ile cezanın mutlaka kaldırılacağı sonucu birbirine karıştırılmamalıdır. [11]

Danıştayın 2025 tarihli kararında savunma hakkı

Danıştay 8. Dairesinin **16.05.2025 tarihli E.2023/6305, K.2025/4714** sayılı kararı, m. 74 kapsamında silme yapılırken m. 71'in savunma hakkına ilişkin usul güvencelerinin gözetilmesini ele almaktadır. Savunma alınmadan kurulan işlem hukuka aykırı bulunmuştur. Kararda m. 74 silmesinin kalıcı niteliği de vurgulanmaktadır. [12]

Bu içtihadın doğrudan katkısı, ağır sonuçlu levha işlemlerinde savunma hakkının korunmasıdır. **Usul nedeniyle hukuka aykırılık saptanması, kişinin bütün kabul koşullarını taşıdığına ilişkin ayrı bir hüküm değildir.** Yeniden tesis edilecek işlemin koşulları ve varsa başka mesleki engeller ayrıca değerlendirilir. [12]

Kararlar hangi şartlarda kıyaslanabilir?

Karar	Hangi hukuki sorun incelendi?	Hüküm sonucu	Başvurucu bakımından çıkarılabilecek sonuç
Yargıtay 16. CD, E.2016/6554, K.2016/7745; E.2016/3659, K.2017/1056	13/A ile hak iadesi ve infaz sonrası TCK m. 53 tespiti arasındaki ayrım	İade ek kararları kanun yararına bozulmuş; TCK m. 53 hak yoksunluğunun bulunmadığı tespit edilmiştir.	İnfazla biten genel yasak için tespit, özel kanun engeli için geri verme ayrı taleplerdir. [14, 15]
Ankara BİM E.2017/480, K.2017/541; Danıştay E.2017/7474, K.2021/2997	Aidat nedeniyle silinmiş kişinin sonraki mahkûmiyet, infaz ve tespit kararı karşısında yeniden kaydı	Yeniden kayıt lehine BİM sonucu onanmıştır.	Lehe emsal gösterilebilir; ilk silme sebebi ve bağımsız disiplin bulunup bulunmadığı karşılaştırılmalıdır. [10, 18]
Danıştay E.2019/6246, K.2021/4733	13/A kararı kesinleşmiş disiplin cezasını da giderir mi?	Disiplin engelinin sürdüğü gerekçesiyle bozma	Hak iadesi, disiplin cezasının iptali değildir; çoğunluk ve karşıoydaki ayrı değerlendirme tartışması önemlidir. [11]
Danıştay E.2023/6305, K.2025/4714	m. 74 işleminden önce savunma alınmalı mı?	Savunma hakkına uyulmayan işlem hukuka aykırı bulunmuştur.	Savunma eksikliği ileri sürülebilir; bunun bütün esas engellerini giderdiği söylenemez. [12]
Danıştay E.2018/1403, K.2021/4731	Mali müşavirlikte özel kanun engeli infaz ve tespitle giderilmiş sayılır mı?	Lehe derece kararları bozulmuş; işlem tarihinde 13/A kararının bulunmaması önemsenmiştir.	Karar, ruhsatın geri verilmesi kararı değildir; sonradan alınacak 13/A kararı yeni başvuruya dayanak olabilir. [13]

Kıyasın ölçütü kararın yalnız lehe veya aleyhe olması değildir. **İlk silme sebebi, özel kanuni engel, bağımsız disiplin cezası, başvuru tarihi ve hükmün sonucu** birlikte karşılaştırıldığında hangi içtihadın somut dosyaya katkı sağlayacağı anlaşılır.

Diğer meslekler ve görevler bakımından karşılaştırma

Mali müşavirlikte Danıştayın bozma kararının doğru sonucu

Danıştay 8. Dairesinin **21.10.2021, E.2018/1403, K.2021/4731** sayılı kararında, güveni kötüye kullanma suçundan üç ayrı mahkûmiyeti bulunan mali müşavir için TÜRMOB'un ruhsat iptali işlemi tartışılmıştır. İlk derece mahkemesi ve bölge idare mahkemesi, hak yoksunluğu bulunmadığına ilişkin ceza mahkemesi kararlarını ve sicil durumunu lehe değerlendirerek işlemin iptalini uygun bulmuştur. Ancak **Danıştay bu lehe kararları bozmuştur**: İdari işlemin tesis edildiği tarihte özel kanun engelinin mevcut olduğu, ilgiliye karar sunması için süre tanınmasına rağmen yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı ibraz edilmediği ve özel kanun engelinin 13/A kararıyla giderilebileceği belirtilmiştir. Danıştay ayrıca böyle bir kararın daha sonra sunulması hâlinde yeni ruhsat başvurusunun değerlendirilebileceğine işaret etmiştir. Bu nedenle önceki mahkemelerin lehe gerekçesi ile Danıştayın bozma sonucu ayrı okunmalıdır. [13]

Spor hakemleri ile spor tahkim hakemleri aynı statüde değildir

Spor hakemliği, federasyon talimatlarıyla düzenlenen bir lisans, klasman, görevlendirme veya disiplin statüsü olabilir. Ceza mahkûmiyetinin etkisi belirli spor dalına, görev türüne, yürürlükteki sezon talimatına ve uygulanabilecek disiplin rejimine bağlıdır. Hakemin lisansının iptali, bir müsabakaya atanmayışı ve disiplin nedeniyle faaliyetten men edilmesi farklı sonuçlar doğurur. Federasyon içi itiraz veya tahkim yolu, yargı yolu ve süreleri genel bir formülle belirlenemez.

Buna karşılık **spor tahkim kurulunda görev alan hakemler** ve **özel hukuk tahkiminde uyuşmazlık çözen hakemler** başka hukuki rejimlerin konusudur. Özel hukuk tahkiminde hakemin seçilmesi, reddi, bağımsızlığı ve tarafsızlığı HMK ve uygulanabilir kurumsal tahkim kurallarına göre belirlenir. Bu kişilere spor federasyonlarının müsabaka hakemlerine yönelik mahkûmiyet koşulları kendiliğinden uygulanmaz. Aynı şekilde arabulucu, bilirkişi, uzlaştırmacı ve bağımsız denetçi sıfatları için de farklı kanuni sicil/izin koşulları ayrı incelenmelidir.

Ceza mahkûmiyetinin mesleklere etkisi: Şart, sonuç ve yeniden çalışma imkânı

Tablo, **mahkûmiyetin hangi statüyü etkilediğini ve geri dönüş için hangi ayrı kararın gerektiğini** karşılaştırmaktadır. Bir kurumun ruhsat vermesi, başka bir kurumun siciline kayıt veya belirli göreve atanma sonucunu kendiliğinden doğurmaz. Suçun türü, ceza miktarı ve uygulanacak özel hüküm her meslek için kendi koşullarıyla değerlendirilir. [1, 5–8, 20]

Meslek / statü	Engel hangi durumda gündeme gelir?	Engel gerçekleşirse hukuki sonuç ne olabilir?	Yeniden çalışma için hangi karar veya işlem gerekir?
Avukat / avukat adayı	Kasten işlenen suçtan iki yıldan fazla hapis veya m. 5/1-a'daki sayılı suçlardan mahkûmiyet; ayrıca m. 5/1-b kapsamındaki kesinleşmiş disiplin engeli varsa.	m. 5 engeli mevcutsa ilk kabul reddedilir; m. 74 şartlarında ruhsat iptal edilerek levhadan kalıcı silme işlemi yapılır.	Mahkûmiyet, infaz ve m. 13/A ile varsa disiplin kararının birbirinden bağımsız etkileri incelenir. Baro kararı için öngörülen özel itiraz ve yargı yolları kullanılır; **otomatik geri dönüş yoktur.**

Meslek / statü	Engel hangi durumda gündeme gelir?	Engel gerçekleşirse hukuki sonuç ne olabilir?	Yeniden çalışma için hangi karar veya işlem gerekir?
Hekim / diş hekimi / sağlık meslek mensubu	İlgili sağlık mesleği için özel kanunda öngörülen mahkûmiyet veya icra engeli somut olarak gerçekleşirse.	Meslek icrası veya belirli yetki engellenebilir; kamuda görev ile özel meslek icrası aynı sonuç değildir.	1219 sayılı Kanun ve mesleğe özgü düzenleme, mahkûmiyetin türü ve varsa 13/A kararının etkisi ayrı değerlendirilir. İlgili yetkili kuruma somut karar üzerinden başvurulur.
Serbest muhasebeci mali müşavir / YMM	3568 sayılı Kanun m. 4'teki mesleğe giriş/ehliyet engeli oluşturan mahkûmiyet bulunursa.	Ruhsat iptali ve oda kaydının silinmesi gündeme gelebilir.	Danıştayın E.2018/1403, K.2021/4731 sayılı **bozma** kararında özel kanun engelinin işlem tarihinde sürdüğü vurgulanmıştır; sonradan alınan 13/A kararına dayanılarak **yeni ruhsat başvurusu** değerlendirilebilir.
Kamu görevlisi / aday	657 sayılı Kanun m. 48 ve ilgili kadro için aranan mahkûmiyetsizlik şartları gerçekleşmez veya bağımsız disiplin işlemi varsa.	İlk atama reddedilebilir; mevcut kamu görevi yönünden ayrıca görevden çıkarma veya statü kaybı gündeme gelebilir.	Mahkûmiyete bağlı şartlar, varsa hak iadesi kararı ve disiplin yaptırımının bağımsızlığı incelenir. **Hak iadesi doğrudan yeniden atanma hakkı vermez.**
Noter / noter adayı	Noterlik Kanunu'ndaki özel ehliyet ve kabul şartlarına aykırı kesinleşmiş mahkûmiyet veya mesleki engel varsa.	Noterliğe kabul veya görevin sürdürülmesi engellenebilir.	Somut hükmün 1512 sayılı Kanun'la ilişkisi, varsa yasaklanmış hakların geri verilmesi ve yetkili idarenin işlemine karşı yol değerlendirilir.
Arabulucu	6325 sayılı Kanun m. 20'deki sicile kayıt koşullarına aykırılık varsa.	Arabuluculuk siciline kayıt engellenebilir veya kanuni şartlarla sicil kaybı gündeme gelebilir.	Arabuluculuk sicili hakkında ayrıca karar verilmesi gerekir; **avukatlık ruhsatının bulunması arabuluculuğa kendiliğinden kabul sağlamaz.**
Bilirkişi	6754 sayılı Kanun m. 10 ve bilirkişilik sicil/listesine kabul için aranan şartlar yoksa.	Listeye kabul edilmeme veya listeden çıkarılma söz konusu olabilir.	İlgili kayıt/çıkarma işleminin gerekçesi ve özel itiraz düzeni araştırılır; mesleki unvanın sürmesi bilirkişilik yetkisinin sürmesi değildir.
Spor hakemi / gözlemci / antrenör	İlgili branşın yürürlükteki federasyon ve sezon talimatında mahkûmiyet, lisans veya disiplin engeli varsa.	Lisansın iptali, faaliyetten men, klasman dışı bırakma veya yalnız görevlendirilmeme gibi **farklı sonuçlar** doğabilir.	Önce kararın hangisi olduğu tespit edilir. Federasyon içi itiraz, tahkim veya uygulanabilir yargı yolu somut talimata göre belirlenir; bütün branşlara tek süre uygulanamaz.

Meslek / statü	Engel hangi durumda gündeme gelir?	Engel gerçekleşirse hukuki sonuç ne olabilir?	Yeniden çalışma için hangi karar veya işlem gerekir?
Özel hukuk tahkim hakemi	Uygulanabilir tahkim sözleşmesi, kurum kuralları veya kanuni tarafsızlık/bağımsızlık şartları bakımından engel oluşursa.	Belirli uyuşmazlıkta seçilmeme ya da hakemin reddi söz konusu olabilir; bütün tahkim işleri için genel yasak varsayılamaz.	HMK ve ilgili tahkim kuralları esas alınır. **Spor müsabakası hakemliği ile bu görev aynı meslek değildir.**
Ceza uzlaştırmacısı	Yönetmelik m. 48/3 kapsamında kasten işlenen suçtan mahkûm olmama ve disiplin şartları dahil sicil koşulları sağlanmıyorsa.	Sicile kabul reddi veya m. 49 uyarınca sicil/listeden çıkarılma gündeme gelebilir.	Kararın gerekçesi ve savunma usulü kontrol edilir; şartlar varsa uygun sicil başvurusu veya ret kararına karşı özel başvuru yolu değerlendirilir.
Bağımsız denetçi	SMMM/YMM meslek mensupluğuna ek olarak KGK koşulları aranır; kasten işlenen suçtan en az bir yıl hapis veya sayılı suçlardan mahkûmiyet engeli vardır.	Yetkilendirme reddedilebilir; faaliyetin askıya alınması veya iznin iptali ayrı işlemlerdir.	m. 42/1-c dışındaki nedenle faaliyet izni iptal edilense m. 42/2 uyarınca yeniden yetkilendirme başvurusu yapamaz. İptalin sebebi ve olası yargı yolu belirleyicidir.
Özel güvenlik görevlisi	5188 sayılı Kanun'da sayılan mahkûmiyet ve güvenlik şartları yerine gelmiyorsa.	Özel güvenlik kimlik kartı verilmeyebilir, yenilenmeyebilir veya hukuki şartlarla iptal edilebilir.	İlgili suçun ve kararın özel kanundaki karşılığı, güncel güvenlik soruşturması/kimlik işlemi ve itiraz yolu incelenir.

Tablonun hukuki sonucu: Bir avukatın baro levhasından silinmesi ile bir hakemin müsabakaya atanmaması aynı müdahale değildir. Mali müşavirlikte yasaklanmış hakların geri verilmesi kararına dayalı yeni ruhsat başvurusu gündeme gelebilirken, kesinleşmiş meslekten çıkarma disiplin cezası bulunan avukatta aynı karar disiplin yaptırımını kendiliğinden ortadan kaldırmaz. **Her kişi önce kendisi hakkında verilmiş somut işlemi ve onun kanuni dayanağını belirlemelidir.**

Uzlaştırmacı ceza mahkûmiyetinden sonra sicile kaydolabilir veya yeniden görev alabilir mi?

Doğrudan cevap: Ceza muhakemesinde uzlaştırmacılık, arabuluculuktan farklı bir sicil ve görevlendirme rejimine tabidir. Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği m. 48/3, sicile kayıt için diğer şartlarla birlikte **kasten işlenmiş bir suçtan mahkûm olmamayı** ve disiplin yönünden belirli engellerin bulunmamasını arar. Dolayısıyla arabuluculuk sicilinde bulunmak veya hukuk diplomasına sahip olmak, uzlaştırmacılığa otomatik kabul anlamına gelmez. Hangi ceza kararının bu koşul kapsamında olduğu ve kişinin güncel hukuki durumu, kararın niteliğiyle birlikte ayrıca belirlenir.

Yönetmelik m. 49 uyarınca, kayıt koşullarını sonradan kaybeden veya öngörülen başka çıkarma sebeplerinden birinin gerçekleştiği uzlaştırmacının sicilden ve listeden çıkarılması gündeme gelebilir. m. 49/3 gereğince, **sicilden çıkarılmadan önce yazılı savunma istenmesi ve tanınan on günlük savunma süresine uyulması** gerekir. Etik ilkelere aykırılık bakımından uyarma veya geçici çıkarma gibi farklı yaptırımların söz konusu olabilmesi, her çıkarma işleminin aynı sebepten kaynaklanmadığını gösterir.

Karşılaştırmalı sonuç: Uzlaştırmacının kendi talebiyle sicilden ayrılması ile mahkûmiyet ya da disiplin sebebiyle sicilden çıkarılması aynı hukuki olay değildir. Kendi isteğiyle ayrılan bakımından

m. 49/5 kapsamında sınav dışındaki koşullarla yeniden kayıt imkânı düzenlenmiş olması, mahkûmiyet nedeniyle kayıt şartını kaybetmiş kişi için koşulsuz dönüş hakkı doğurmaz. Başvurucu önce sicil kararını, tebliğ tarihini, ceza hükmünü, eğitim/sınav durumunu ve sicilden çıkarılma gerekçesini edinmelidir. Ret kararına karşı başvuru ve yargı yolu, uygulanabilir özel düzenleme ile kararın hukuki niteliğine göre saptanmalıdır.

Uzlaştırmacılıkta bu ayrımın mevzuat dayanağı, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği m. 48 –49'dur. [6]

Bağımsız denetçi ceza mahkûmiyetinden sonra yetkilendirilebilir mi?

Doğrudan cevap: SMMM veya YMM ruhsatına sahip olmak, **bağımsız denetçi olarak çalışma yetkisini tek başına vermez**. Bağımsız Denetim Yönetmeliği m. 14 çerçevesinde Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından ayrıca yetkilendirme, sicile kayıt ve ilan gerekir. KGK, adli sicil ve arşiv kayıtları ile varsa disiplin kararlarını başvuru sırasında değerlendirdiğini açıklamaktadır.

Bağımsız Denetim Yönetmeliği m. 14/1-f, kasten işlenen suçtan **bir yıl veya daha fazla hapis cezasını** ve maddede sayılan suçlardan mahkûmiyeti yetkilendirme şartları bakımından düzenler. Ayrıca mesleğin gerektirdiği güvenilirlik şartı aranır. Burada iki farklı engel kontrol edilir: **3568 sayılı Kanun uyarınca meslek mensubu olabilme şartı** ve **bağımsız denetçilik yetkilendirmesinin kendine özgü şartları**. Birincisinin giderilmesi ikincisini otomatik olarak ortadan kaldırmaz. Örneğin SMMM ruhsatını yeniden edinmiş kişi, KGK siciline kaydedilmeden bağımsız denetim faaliyetinde bulunamaz.

Yeniden başvuruda açık sınır: Yönetmelik m. 42/2, m. 42/1-c'deki hâl dışında bir nedenle faaliyet izni iptal edilenlerin yeniden yetkilendirme başvurusu yapamayacağını düzenler. m. 42/1-c ise yetkilendirme şartlarının baştan taşınmadığının veya sonradan kaybedildiğinin tespitiyle ilgilidir. Bu nedenle her iptal kararından sonra genel bir yeniden başvuru imkânı bulunduğu söylenemez. İptalin hangi bende dayandığı belirleyicidir. [7]

Hukuki sonuç ve izlenecek yol: Önce başvurunun reddi, askıya alma ve faaliyet izninin iptali birbirinden ayrılır. İptal varsa m. 42'deki sebep saptanır; yeniden başvuru yasağına girmeyen durumda şartların yeniden sağlanması, mahkûmiyetin durumu, varsa 13/A kararı, meslek odası disiplin dosyası ve KGK yetkilendirme koşulları birlikte değerlendirilir. İptal işlemine karşı yargısal denetim ile yeni yetkilendirme başvurusu ayrı yollardır. **Hak iadesi kararı ile KGK'nın sicile kayıt kararı birbirinin yerine geçmez.** [7]

Bu alanda Bağımsız Denetim Yönetmeliği ve KGK'nın yetkilendirme ile resmî sicil açıklamaları birlikte esas alınır. [7]

Uzlaştırmacılık ile bağımsız denetçilikte şart–sonuç karşılaştırması

Faaliyet	Kabul şartında mahkûmiyetin etkisi	Statü kaybı veya ret hâlindeki sonuç	Geri dönüş için gerekli hukuki adım
Ceza uzlaştırmacısı	Yönetmelik m. 48/3'teki kasten işlenen suçtan mahkûm olmama ve diğer sicil şartları aranır.	Sicile kabul edilmeme veya m. 49 koşullarıyla sicil/listeden çıkarılma söz konusu olabilir.	Mahkûmiyet ve çıkarma sebebini ayır; savunma/tebliğ durumunu denetle; sicile kabul şartları mevcutsa uygun başvuru yap.

Faaliyet	Kabul şartında mahkûmiyetin etkisi	Statü kaybı veya ret hâlindeki sonuç	Geri dönüş için gerekli hukuki adım
Bağımsız denetçi	3568 sayılı Kanun'a göre meslek mensubu olma ile KGK'nın m. 14 şartları birlikte aranır.	Sicilde kaydı bulunmayan veya gayri faal gösterilen kişi denetim yapamaz; izin iptali ayrıca sonuç doğurur.	İptal sebebi m. 42/1-c ise şartın yeniden sağlanması incelenir; diğer iptal nedenlerinde m. 42/2 yeniden yetkilendirme başvurusunu yasaklar.

Tablonun net sonucu: Uzlaştırmacılıkta ağırlık, ceza mahkûmiyeti dahil **uzlaştırmacı siciline kabul şartlarındadır**; bağımsız denetçilikte ise kişinin temel mesleki ruhsatına ek olarak **KGK yetkilendirmesi** gerekir. Her iki alanda da infaz veya yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı, idarenin yerine geçerek otomatik sicil kaydı oluşturmaz.

Hekim, diş hekimi ve sağlık çalışanı mahkûmiyetten sonra mesleğini yapabilir mi?

1219 sayılı Kanun ve mesleğe özgü hükümler, belirli mahkûmiyetleri meslek icrasıyla ilişkilendirir. Anayasa Mahkemesinin **27.03.2025 tarihli E.2024/179, K.2025/84** sayılı norm denetimi kararı, m. 28'deki **irtikâp** ibaresine yönelik itirazı incelemiş ve iptal istemini reddetmiştir. [8, 9]

Çoğunluk, özel sağlık kuruluşunda veya serbest olarak hekimlik bakımından mahkûmiyete bağlı engelin 13/A yoluyla giderilebilmesini ve bu yolun süre koşullarını ölçülülük değerlendirmesinde dikkate almıştır. Bu nedenle karar, "irtikâptan mahkûm olan hekim hiçbir zaman mesleğe dönemez" sonucu olarak okunamaz. Hak iadesi yolu, kararın orantılılık gerekçesinin bir parçasıdır. Karşıoylar ise çalışma hakkına yönelik müdahalenin ağırlığına ilişkin farklı değerlendirmeler içermektedir. İnceleme, bütün sağlık meslekleri ve bütün suçlar için tek sonuç üretmez; kamu görevine atanma şartları da özel veya serbest meslek icrasından ayrıca değerlendirilir. [9]

Mali müşavir veya YMM mahkûmiyet sonrası yeniden ruhsat alabilir mi?

3568 sayılı Kanun'da kabul ve ruhsat şartları ayrıca düzenlenmiştir. Danıştay 8. Dairesinin 21.10.2021 tarihli, E.2018/1403, K.2021/4731 sayılı kararı, ruhsat iptaliyle yasaklanmış haklar ve mahkûmiyet kayıtları arasındaki ilişkiye dair somut uyuşmazlık bakımından yol gösterir. Kararın sonucunu mahkûmiyetin kendiliğinden bütün sonuçlarıyla ortadan kalkması şeklinde genişletmek doğru değildir.

Noterlik ve kamu görevinde mahkûmiyetin sonuçları neden farklıdır?

1512 sayılı Noterlik Kanunu ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m. 48'de öngörülen mesleğe veya göreve giriş şartları, ceza mahkûmiyetini farklı biçimde düzenleyebilir. Kamu görevlisi hakkında ceza mahkûmiyeti, disiplin yoluyla kamu görevinden çıkarma, özel statüye ilişkin işlem ve ilk defa atanmama ayrı hukuki sebeplerdir. Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı kendiliğinden kadro ihdası veya atanma hakkı oluşturmaz. [8]

Arabulucu veya bilirkişi mahkûmiyetten sonra sicile kaydolabilir mi?

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu m. 20 ile 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu m. 10, belirli mahkûmiyetleri sicile kabul şartları arasında düzenler. Her iki alanda da ilgili kişinin başka

bir mesleği yapmaya devam ediyor olması tek başına arabuluculuk ya da bilirkişilik siciline alınmasını gerektirmez. Sicilden çıkarma kararının ayrıca hukuki usulü ve sebebi vardır. [8]

Spor hakemi mahkûmiyet sonrası lisansını ve görevlendirmesini geri alabilir mi?

Spor hakemliği bakımından tek ve bütün branşları kapsayan bir meslek yasağı tarif edilemez. Futbol, basketbol, voleybol ve diğer branşların federasyon talimatları, aday olma, klasman, görevlendirme, disiplin ve adli sicil şartlarını farklı düzenleyebilir. Örneğin ilgili spor federasyonlarına ait hakem ve gözlemci talimatlarında adli sicil kaydı ve disiplin cezası koşulları bulunabilir. Başvurucunun hangi federasyona, hangi sezona ve hangi hakemlik statüsüne tabi olduğu saptanmadan kesin sonuç verilmemelidir.

Faal hakemlikten çıkarılma ile belirli maçlara atanmama veya klasman dışı bırakılma aynı işlem değildir. Spor yargısı veya federasyon içi itiraz, tahkim ve genel yargı yolları; uyuşmazlığın hukuki niteliğine göre ayrı değerlendirilir.

Tahkim hakemleri için genel mahkûmiyet yasağı var mıdır?

Özel hukuk tahkiminde hakemlik, spor federasyonunun hakemlik lisansından farklıdır. HMK'daki hakem seçimi, bağımsızlık, tarafsızlık ve hakemin reddi düzeni ile kurumsal tahkim kuralları uygulanır. Her tahkim hakemi için bütün mesleklerdekiyle aynı sabıka engelinin bulunduğu ileri sürülemez. Atamanın şartları, tarafların anlaşması ve ilgili kurum kuralları incelenir. [20]

Özel güvenlik görevlisi mahkûmiyet sonrası yeniden çalışabilir mi?

Özel güvenlik, bazı finansal faaliyetler, bağımsız denetim, taşımacılık ve başka ruhsatlı işler için özel kanunlarda mahkûmiyet ve güvenilirlik şartları bulunabilir. Bu alanlarda kanun, yönetmelik, idari izin ve özel işveren değerlendirmesi birbirinden ayrılmalıdır. Bir sektöre ilişkin katalog suçun başka sektöre aynen uygulanması hukuken isabetli değildir. [5, 7, 8]

Adli sicil kaydı, arşiv kaydı ve mahkûmiyetin sonradan değişmesi

Sicil kaydının silinmesi tek başına yeterli mi?

Adli sicil kaydının silinmesi ile arşiv kaydının silinmesi farklı işlemlerdir. Sicilden silinme, kesinleşmiş disiplin kararını kendiliğinden kaldırmaz ve özel kanundaki tüm hukuki etkilerin sona erdiğini tek başına göstermez. Buna karşılık, kayıtların hukuken kullanılma sınırları ve arşiv kaydının silinme şartları da idarenin yalnız kayıt varlığına dayanmasını her zaman haklı kılmaz. 5352 sayılı Kanun m. 10, 12 ve 13/A birlikte değerlendirilmelidir. [3]

Beraat, bozma, yeniden yargılama ve hükmün ortadan kalkması

Mahkûmiyet kararı sonradan kesin olarak kaldırılmış, kişi beraat etmiş veya yapılan uyarlama hukuki durumu değiştirmişse, yeni hükmün önceki ruhsat ve disiplin işlemlerine etkisi araştırılmalıdır. Ceza mahkemesindeki değişiklik, geçmiş idari kararı kendiliğinden sistemden silmeyebilir. Önceki işlemin kaldırılması, yeni başvuru veya dava gerekip gerekmediği ve idarenin takdir/bağlı yetki sınırları incelenmelidir.

Af, HAGB, erteleme ve mahkûmiyetin diğer sonuçları

Genel af ve özel af, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, cezanın ertelenmesi, adli para cezasına çevrilme ve memnu hakların iadesi aynı kurumlar değildir. Her birinin mesleki statüye etkisi kanuni düzenleme, karar tarihi, hükmün kesinleşmesi ve özel kanundaki ifadeye göre değerlendirilir. Kişinin durumuna uygun olmayan bir kuruma dayanmak başvurunun reddine yol açabilir.

Mesleğe dönüş kararı çıktıktan sonra hangi haklar geri gelir?

Mesleki engelin kaldırılması, eski statünün bütün sonuçlarını kendiliğinden geri getirmez

Doğrudan cevap: Mahkûmiyete bağlı bir engelin hukuken sona ermesi, ruhsatın yeniden düzenlenmesi, sicile kayıt, fiilî görevlendirme, eski kıdemin korunması ve geçmiş dönemin gelirlerinin ödenmesi **aynı hukuki sonuç değildir**. Hangi hakların doğacağı, kararın türüne ve uygulanabilir meslek mevzuatına göre ayrıca belirlenir. Bu nedenle yalnız “mesleğe döndü” denilmesi, başvurucunun bütün mali ve idari taleplerinin kabul edildiği anlamına gelmez.

Hukuki sonuç	Engel kalkınca kendiliğinden gerçekleşir mi?	Belirleyici şart ve uygulanacak işlem
İlk kez mesleğe kabul veya yeniden sicile yazılma	**Kural olarak hayır.**	Mesleğin kabul şartlarını taşıdığını gösteren belgelerle yetkili kuruma yeni veya yenilenmiş başvuru gerekir; önceki ret kararının durumu denetlenir.
İptal edilen ruhsatın geri verilmesi	**Kural olarak hayır.**	Ruhsat iptaline ilişkin kararın hukuki varlığı ve yeniden ruhsatlandırma usulü ayrıca belirlenir; 13/A kararının kapsamı değerlendirilir.
Kamu görevine yeniden atanma	**Hayır; otomatik atama sonucu çıkarılamaz.**	Kadro, atanma ve diğer kamu personeli koşulları ile varsa görevden çıkarma/disiplin işlemi ayrı denetlenir.
Spor hakemine yeniden maç verilmesi	**Hayır.**	Hakemlik lisansı, klasman durumu ve maç görevlendirmesi birbirinden ayrılır; federasyonun ilgili sezon kuralları incelenir.
Eski kıdem, unvan, sicil numarası veya meslek süresinin korunması	**Mesleğe göre değişir.**	Geri alma/iptal/yeniden kabul kararının niteliği ve özel mevzuattaki kıdem-hizmet hükümleri gerekir.
Geçmiş dönem ücret, kazanç, emeklilik primi veya özlük hakkı	**Kendiliğinden doğmaz.**	İşlemin hukuka aykırılığı, zarar, illiyet, zamanaşımı/hak düşürücü süre ve ilgili yargı yolu ayrı kanıtlanır.
Tazminat istemi	**Her dönüş kararında otomatik hak değildir.**	Hukuka aykırılık, somut zarar, nedensellik ve başvuru süresi ayrıca değerlendirilir; iptal kararı tek başına miktarı belirlemez.

Tablonun net sonucu: Başvurucu önce **mesleğe yeniden kabul/ruhsat/sicil** sonucunu, ardından varsa **kıdem, özlük, parasal hak ve tazminat** taleplerini hukuken birbirinden ayrılmış biçimde ileri sürmelidir. Mahkemenin veya idarenin verdiği kararın kapsamı aşılmamalıdır.

İşlemin iptal edilmesi ile sonradan yeniden kabul arasında hangi fark vardır?

Bir mahkemenin geçmiş tarihli meslekten çıkarma kararını hukuka aykırı bularak iptal etmesi ile idarenin sonradan değişen şartlar nedeniyle yeni başvuruyu kabul etmesi birbirinden farklıdır. İlk hâlde işlemin geçmişe etkisi, kararın uygulanması ve ilgili özlük veya mali talepler gündeme gelebilir. İkinci hâlde ise eski işlemin sırf yeni başvuru kabul edildi diye hukuka aykırı olduğu söylenemez. Talep dilekçesinde "önceki işlemin iptali", "yeni sicil kaydı", "ruhsatın iadesi" ve "zararın giderilmesi" istemleri birbirinin yerine kullanılmamalıdır.

Mahkûmiyet ortadan kalkmışsa meslek kuruluşunun yeni karar vermesi gerekir mi?

Beraat, hükmün bozulması, yeniden yargılamada mahkûmiyetin kaldırılması veya hukuki nitelendirmenin değişmesi, önceki idari işlemin dayanağını etkileyebilir. Ancak sonuç, önceki kararın yalnız mahkûmiyete mi yoksa ayrıca bağımsız disiplin fiiline mi dayandığına göre farklılaşır. Kesinleşmiş disiplin yaptırımı varsa, mahkûmiyetin ortadan kalkmasıyla disiplin kararının kendiliğinden düşeceği varsayılmamalıdır. Yeni ceza kararı, kesinleşme belgesi, idarenin eski gerekçesi ve başvuru tarihi birlikte incelenerek gerekirse yeni işlem yapılması talep edilir.

Meslekten çıkarma veya kabul ret kararı nasıl denetlenir?

İşlemin tarihine göre denetim ile sonradan doğan yeni başvuru hakkı karıştırılmamalıdır

Bir ruhsat iptali kararı tesis edildiğinde kanunda öngörülen engel gerçekten mevcutsa, sonradan alınan bir geri verme kararının geçmiş işlemi otomatik olarak hukuka aykırı kıldığı söylenemez. Buna karşılık yeni kararın, başvuru sahibinin **bugünkü mesleki ehliyetinin** tekrar değerlendirilmesini gerektirip gerektirmediği ayrı sorudur. Bu ayrım mali müşavirlik hakkındaki Danıştay E.2018/1403 kararında açık biçimde görünmektedir. Dosya stratejisi iki ayrı isteme ayrılabilir: geçmiş işlemin iptali ve bugünkü hukuki duruma göre yeni başvurunun kabulü.

Savunma hakkı, mesleki itibar ve somut gerekçe incelemesi

İdarenin dayandığı hüküm ve suçun ilgili meslek bakımından neden engel oluşturduğu kararda anlaşılmalıdır. Özel kanunda öngörülen savunma alma, bilgilendirme, dinleme ve tebliğ güvenceleri, ağır meslekten çıkarma işlemlerinde özellikle belirleyicidir. Mahkûmiyetin kesinleştiğine ilişkin kayıt mevcut olsa bile usuli güvenceleri bertaraf eden bir varsayım yapılamaz. Delil niteliğinde kararın aslı, tebligat evrakı, tutanaklar, disiplin dosyası ve önceki başvurular birlikte incelenir.

İşlemin hukuki dayanağını ve yetkili makamı belirleme

İlk adım başvurucunun elindeki işlemi teşhis etmektir. Karar baro yönetim kurulundan mı, disiplin kurulundan mı, bakanlıktan mı, federasyondan mı, meslek odasından mı gelmiştir? İşlem bir ruhsat iptali, disiplin cezası, sicile kabul reddi veya görevlendirme kararı mıdır? Bu ayrım yapılmadan mahkeme ve kanun yolu belirlenemez.

Başvuru ve dava sürelerinde hangi tarih esas alınır?

Doğrudan cevap: Bir meslek kararına karşı başvuru için tek ve evrensel süre yoktur. Süreyi hesaplayabilmek için **işlemi yapan makam, kararın türü, özel kanuni itiraz yolu, usulüne uygun**

tebliğ tarihi ve varsa zorunlu idari başvuru birlikte tespit edilmelidir. Kararın öğrenilme, ilan ve tebliğ tarihleri bazı işlemlerde farklı önem taşıyabilir. Ceza dosyasındaki kesinleşme tarihi, meslek kuruluşunun ret kararına ilişkin dava süresinin başlangıcıyla karıştırılmamalıdır.

Başvuru türü	Başlangıç ve genel çerçeve	Dikkat edilmesi gereken sonuç
Genel idari işlem iptal davası	2577 sayılı İYUK m. 7 uyarınca özel süre yoksa idare mahkemesinde genel süre **60 gündür**; başlangıç kural olarak yazılı bildirimdir.	Özel kanunda farklı süre veya itiraz öngörülüyorsa genel 60 gün tek başına uygulanamaz.
İdareye yeni karar için başvuru	İYUK m. 10 ve varsa özel kanun hükümleri, idarenin susması ve sonraki dava ihtimalini düzenler.	Yeni hukuki duruma dayanılarak başvurmak, geçmişte kesinleşmiş ret işleminin dava süresini otomatik olarak yeniden başlatmaz.
İdari itiraz ve üst makama başvuru	İYUK m. 11 veya özel düzenlemeye göre başvuru, sürenin işlemesini etkileyebilir.	Her başvuru dava açma süresini durdurmaz; zorunlu/isteğe bağlı başvuru ve süre etkisi ayrı hesaplanır.
Baro ve meslek kuruluşu kararı	İlgili özel kanundaki itiraz, denetim ve kesinleşme usulü ile tebliğ belgeleri esas alınır.	Bakanlık/TBB süreçleri veya disiplin yolu göz ardı edilerek doğrudan genel dava süresi varsayılmaz.
Federasyon ve spor tahkimi	Spor dalı, kararı veren organ ve yürürlükteki federasyon talimatı ile tahkim hükümleri incelenir.	Sıradan idari dava kuralı tüm spor uyuşmazlıkları bakımından uygulanmaz.
Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru	Olağan başvuru yollarının tüketilmesi ve bireysel başvurunun kendi süresi/usulü gerekir.	Bireysel başvuru ilk derece dava yolunun veya kaçırılmış idari dava süresinin genel ikamesi değildir.

Somut örnek: Baro levhasından silme kararı tebliğ edilmiş bir kişi, yıllar sonra yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı almışsa, bu yeni karar yeni başvuruya dayanak olabilir. Fakat eski silme kararına karşı dava açma süresinin kendiliğinden yeniden başladığı sonucuna varılamaz. Yeni işlemin reddi ayrıca dava konusu edilecekse onun tebliği ve özel usulü ayrı değerlendirilir. Uygulanabilir süreler dava öncesinde güncel mevzuattan doğrulanmalıdır.

İtiraz ve dava süreleri

Avukatlık Kanunu m. 74/3 kapsamında baro yönetim kurulu kararına karşı on beş günlük TBB itirazı özel bir örnektir. İdari yargıda İYUK m. 7 uyarınca özel kanunda farklı süre yoksa genel dava açma süresi idare mahkemelerinde altmış gündür; ancak özel itiraz, zorunlu başvuru, tebliğ ve kararın kesinleşmesi nedeniyle her dosyada bu sürenin doğrudan uygulanacağı söylenemez. Süre hesabı karar ve tebligat üzerinden yapılmalıdır.

Yürütmenin durdurulması ve kararın uygulanması

İptal davasında yürütmenin durdurulması talebi İYUK m. 27'nin şartlarına göre değerlendirilir. İdari işlem ağır mesleki gelir ve itibar kaybına neden olabilir; ancak yalnız bu sonuçtan yürütmenin durdurulması kararı verileceği varsayılamaz. İşlemin açıkça hukuka aykırılığı ve telafisi güç veya imkânsız zarar koşullarının birlikte somutlaştırılması gerekir. Lehe mahkeme kararından sonra idarenin uygulama yükümlülüğü ve gerekirse yeni işleme karşı yargısal denetim ayrıca takip edilir. [4]

Anayasal güvenceler

Anayasa m. 13, m. 36, m. 48 ve m. 49 çerçevesinde kanunilik, ölçülülük, hak arama ve çalışma özgürlüğü yönünden değerlendirme yapılabilir. Somut olayda idarenin tarafsızlığı, eşit işlem, hakkaniyetli usul, savunma ve gerekçelendirme de önem taşıyabilir. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru olağan başvuru yollarının yerine geçen ilk seçenek değildir; kabul edilebilirlik ve süre şartları ayrıca incelenir. [19]

Mesleğe kabul veya yeniden dönüş için belge ve başvuru kontrolü

Hangi durumda hangi hukuki yol gündeme gelir? Karar matrisi

Aşağıdaki tablo, eldeki kararın hangi hukuki yola işaret ettiğini gösterir. Başvuru süresi, kararın tebliği ve ilgili özel düzenleme üzerinden ayrıca hesaplanır. [1, 3, 4]

Somut durum	Hukuki sonuç: Kişi şu anda neyle karşı karşıya?	İlk yapılacak işlem ve belge	Hangi yanlış sonuçtan kaçınılmalı?
Yalnız TCK m. 53/1 yasağı ileri sürülüyor	İnfaz tamamlanmamışsa genel yasak sürer; infaz tamamlandığında m. 53'teki özel hükümler saklı olmak üzere genel yasak sona erer.	Kesinleşmiş hüküm ve infaz kaydını incelemek; gerektiğinde hak yoksunluğu bulunmadığına ilişkin tespit yolunu değerlendirmek.	Tespitin özel kanun engelini de ortadan kaldırdığını varsaymamak.
Özel meslek kanunu mahkûmiyeti kabul engeli sayıyor	Kişi infazdan sonra da mesleğe kabul edilmeyebilir.	Özel kanunun hangi hükmünün uygulandığını belirlemek; m. 13/A koşulları gerçekleşmişse geri verme kararı için başvuruyu değerlendirmek.	Her dosyada yalnız infazın yeterli olduğunu veya 13/A kararının mutlaka kabul sağladığını söylememek.
Avukatın adı m. 74 gereğince levhadan silinmiş	Ruhsatın iptali ve levha kaybı gibi ağır mesleki sonuç doğmuştur.	Baro kararını, tebliğini, savunma ve disiplin dosyasını istemek; özel itiraz/dava süresini kontrol etmek.	'Bir daha yazılmamak üzere' hükmünü göz ardı etmemek; 2021 lehe kararını bütün olaylara genellememek.
Ayrıca kesinleşmiş disiplinle meslekten çıkarılmış	Mahkûmiyetten bağımsız yaptırım da mevcut olabilir.	Disiplin kararını, kesinleşmesini, gerekçesini ve mümkün başvuru/yeniden değerlendirme usulünü incelemek.	Ceza mahkemesinin 13/A kararını disiplin cezasının iptali saymamak.
Yeni 13/A kararı eski ret işleminden sonra alınmış	Önceki ret kararı geçmiş tarihte hukuka uygun olmuş olabilir; yeni hukuki durum oluşmuştur.	Yeni kararı ve güncel kabul belgelerini ekleyerek yeni başvurunun şartlarını değerlendirmek.	Eski ret davası ile yeni başvuruyu aynı uyuşmazlık saymamak.
Adli sicil silinmiş, arşiv kaydı var	Bazı mesleki şartlar hâlâ sorun yaratabilir.	Sicil/arşiv kayıtlarının hukuki statüsünü ve özel kanundaki mahkûmiyet şartını kontrol etmek.	Sicilin silinmesini beraat veya mesleğe otomatik kabul olarak yorumlamamak.
Spor hakemi klasman dışında bırakılmış	Kişinin lisansı iptal edilmemiş de olabilir; yalnız seçilmeme veya görevlendirilmeme vardır.	İlgili federasyonun sezon talimatı, karar gerekçesi, tebliği ve başvuru merciini edinmek.	Müsabakaya atanmamayı otomatik meslekten çıkarma saymamak.

Karar matrisinin sonucu: Aynı mahkûmiyetin farklı mesleklerde farklı sonuç yaratması mümkündür. Doğru işlem, mahkûmiyeti tek başına değerlendirmek değil, **mahkûmiyet + özel kanun + bağımsız disiplin kararı + güncel başvuru durumunu** birlikte incelemektir.

Başvuru için gerekli belge ve her belgenin ispat işlevi

Kontrol	Neden gerekli?
Kesinleşmiş ceza kararı ve bütün ek kararlar	Suç, ceza, tarih, hukuki nitelik ve sonraki değişiklikleri görmek
Kesinleşme ve infaz belgeleri	Sürelerin ve TCK m. 53 etkisinin değerlendirilmesi
Adli sicil ve arşiv kaydı	Kayıtların güncel durumu, yanlışlık ve silinme rejimi
Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı, varsa	Özel kanun engelinin giderilip giderilmediği
Ruhsat, sicil, baro veya federasyon kararları	İşlemin hukuki sebebi ve yetkili organ
Disiplin dosyası ve kesinleşme belgeleri	Bağımsız yaptırım olup olmadığı
Başvuru/ret/tebligat belgeleri	Süre ve başvuru yolu
Eğitim, diploma ve yeterlilik belgeleri	Mahkûmiyet dışındaki kabul koşulları
Sonradan alınan mahkeme veya idare kararları	Yeni hukuki durum ve yeniden değerlendirme

Başvuru öncesi hukuki durum tablosu oluşturulmalıdır: **İlk kabul mü, yeniden kabul mü? Mahkûmiyet kesinleşmiş mi? Kanuni engel hangi maddeden doğuyor? Disiplin kararı var mı? TCK m. 53 yönünden süre dolmuş mu? 13/A kararı alınmış mı? Hangi makamın hangi işlemi dava edilecek?**

Örnek hukuki durumlar

Örnek: Mahkûmiyet nedeniyle avukatlık ruhsatı iptal edilen kişi

Yalnızca infazın tamamlandığını gösteren belgeyle baroya yeniden kayıt istemi yapılırsa, Avukatlık Kanunu m. 5 ve 74'teki özel şartlar ve varsa disiplin yaptırımı nedeniyle ret riski doğabilir. Önce silme ve disiplin kararları ayrı ayrı edinilmelidir. TCK m. 53'e ilişkin tespit ve 13/A kararının hukuki etkisi somut dosya üzerinden değerlendirilmelidir.

Örnek: Meslekten çıkarma disiplin kararı da bulunan avukat

Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı bulunması, kesinleşmiş disiplin cezasını kendiliğinden ortadan kaldırmaz. 2021 tarihli Danıştay kararı doğrultusunda, yeni hukuki durumun ilgili disiplin makamınca değerlendirilmesi için ayrı başvuru ve gerektiğinde idari yargı yolu düşünülebilir.

Örnek: Kamu görevine ilk kez girmek isteyen kişi

İlgili kamu görevinin kanuni kabul şartları, mahkûmiyetin niteliği ve 13/A kararının etkisi incelenir. Hak engelinin giderilmesi, kişinin açık kadro olmaksızın otomatik atanması veya diğer sınav ve yeterlilik şartlarından muaf olması anlamına gelmez.

Örnek: Spor hakemliği listesine alınmayan kişi

Öncelikle federasyon, branş, sezon, aday/klasman statüsü, ret yazısı ve hangi adli sicil/disiplin şartının uygulandığı belirlenir. Federasyonun bir maç için görevlendirmemesi ile hakemlik statüsünü kalıcı olarak sona erdirmesi aynı değerlendirmeye tabi tutulmaz.

Örnek: Hekimlikte belirli suçtan mahkûmiyet

1219 sayılı Kanun'un uygulanabilir hükmü ve Anayasa Mahkemesinin 2025/84 sayılı kararı birlikte incelenir. Mesleğin kamuda veya özel alanda icrası, özel izinler ve 13/A başvurusunun etkisi birbirine karıştırılmamalıdır.

Sonuç

Meslek hakkına müdahale ile topluma yeniden kazandırma amacı birlikte değerlendirilmelidir

Bir mahkûmiyetin mesleğe giriş veya çalışma hakkını sınırlaması, belirli mesleklerde kamu güveni, mesleğin saygınlığı ve üçüncü kişilerin korunması gerekçeleriyle kanun koyucu tarafından düzenlenebilir. Buna karşılık kişinin mahkûmiyetinin niteliği, cezanın infaz edilmiş olması, fiilden beri geçen süre ve yeniden topluma katılma amacı da anayasal ölçülülük tartışmasında önemlidir. Anayasa m. 13, 36, 48 ve 49 bakımından kanunilik, hak arama özgürlüğü ve çalışma özgürlüğü somut müdahale üzerinden sınanmalıdır. Bu değerlendirme, mahkemenin kanun hükmünü serbestçe yok sayabileceği anlamına gelmez; somut işlemin iptali, norm denetimi ve bireysel başvuru hukuki koşulları bakımından ayrıdır.

Mesleğe dönüş bakımından vardığımız sonuç şudur: TCK m. 53 kapsamındaki genel yasağın sona erdiği dosyalarda bunun tespitini istemek hukuken anlamlıdır. Özel meslek kanunundan doğan engel varsa 13/A yolu ayrıca değerlendirilir. Kesinleşmiş disiplin yaptırımı veya m. 74 işlemi bulunuyorsa bunların hukuki varlığı ve etkisi bağımsız olarak ele alınmalıdır. Lehe içtihat, dosyanın somut özellikleriyle ilişkilendirilerek etkili başvurunun parçası hâline getirilebilir. [1–3, 10–15, 18]

Ceza mahkûmiyetiyle meslek hakkı arasındaki ilişki, tek bir infaz veya sicil belgesiyle çözümlenemez. Avukatlıkta baro levhasından silme ve meslekten çıkarma; hekimlikte meslek icrası; kamu görevinde atanma; arabuluculuk ve bilirkişilikte sicile kayıt; spor hakemliğinde federasyon statüsü farklı hukukî kurallara dayanır.

Doğru hukuki yöntem, kesinleşmiş mahkûmiyet ve infaz durumunu, meslek özel kanununu, disiplin işlemini, yasaklanmış hakların geri verilmesini ve somut ret kararının gerekçesini ayrı ayrı belirlemek; ardından bunları aynı dosyada ve doğru kanun yolu çerçevesinde değerlendirmektir. Böylece hem mevcut meslek hakkının korunması hem de şartları oluştuğunda yeniden kabul için etkili başvuru yapılması mümkün olabilir.

Sıkça Sorulan Sorular

Ceza mahkûmiyeti olan kişi avukat olabilir mi?

Her mahkûmiyet otomatik engel değildir. Avukatlık Kanunu m. 5'te suç türü, ceza miktarı ve diğer mesleğe kabul şartları belirleyicidir. Başvurucunun kesinleşmiş hükmü ve varsa yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı birlikte değerlendirilmelidir.

Baro levhasından bir daha yazılmamak üzere silinen avukat dönebilir mi?

Yeniden kayıt imkânı, silme kararının dayanağına ve sonradan değişen hukuki duruma göre değerlendirilir. m. 74'ün kalıcı silme sonucu önemlidir. 2021'de onanan lehe dosyada ilk silmenin aidat borcuna dayanması, bu kararı bütün m. 74 işlemlerine uygulamayı engelleyen bir olay farkıdır. Bağımsız disiplin cezası da ayrıca değerlendirilir. [1, 10, 11, 18]

Cezanın infazı tamamlanınca meslek yasağı biter mi?

TCK m. 53/1 kapsamındaki bazı hak yoksunlukları kural olarak infazın tamamlanmasına bağlıdır. Ancak özel meslek kanununda ayrıca öngörülen kabul ve ruhsat engeli aynı anda otomatik olarak kalkmayabilir.

Memnu hakların iadesi kararı almak mesleğe dönüşü garanti eder mi?

Hayır. Karar ilgili hak yoksunluğunun giderilmesinde etkili olabilir; ancak bağımsız disiplin cezasını, eğitim ve ehliyet şartlarını veya eski idari işlemleri kendiliğinden ortadan kaldırmaz.

Adli sicil kaydının silinmesi ruhsatın iadesi anlamına gelir mi?

Hayır. Sicil ve arşiv kaydının hukuki rejimiyle ruhsat ve sicile kabul kararlarının rejimi farklıdır. Özel kanun ve ilgili idarenin kararı ayrıca incelenmelidir.

Spor hakemi mahkûmiyetten sonra yeniden görev alabilir mi?

Branşa, federasyon talimatına, hakemlik statüsüne, suç ve disiplin şartlarına göre değişir. Federasyonun yazılı kararına ve yürürlükteki talimata bakılmalıdır.

Meslekten çıkarma kararına hangi mahkemede dava açılır?

Kararın hukuki niteliği ve veren makam belirleyicidir. Meslek kuruluşunun idari işlemleri bakımından idari yargı gündeme gelebilir; federasyon ve tahkim işlemlerinde özel yargısal düzenlemeler bulunabilir. Genel bir mahkeme/süre formülü bütün statülere uygulanamaz.

Meslekten çıkarılan kişi tazminat isteyebilir mi?

İdari işlemin hukuka aykırılığı, zarar, illiyet bağı, süre ve görevli yargı yeri ayrıca değerlendirilebilir. Her iptal kararı otomatik tazminat veya geçmişe dönük tüm kazançların ödenmesi anlamına gelmez.

Uzlaştırmacı sicilinden çıkarılan kişi tekrar uzlaştırmacı olabilir mi?

Sicilden ayrılmanın veya çıkarılmanın hukuki nedeni belirleyicidir. Kendi isteğiyle ayrılma hakkında Yönetmelik m. 49/5'te ayrı yeniden kayıt hükmü vardır; mahkûmiyet veya disiplin gerekçesiyle

çıkarılan kişi aynı hükümden otomatik sonuç çıkaramaz. Sicil koşulları ve çıkarma kararının gerekçesi incelenmelidir.

SMMM ruhsatımı geri aldım; yeniden bağımsız denetçi sayılır mıyım?

Hayır. SMMM/YMM ruhsatı ile KGK bağımsız denetçi yetkilendirmesi ve resmî sicile kayıt farklı hukuki aşamalardır. KGK nezdindeki yetki ve sicil durumu ayrıca kontrol edilmelidir.

Mesleğe yeniden kabul edilince geçmişteki maaş ve kıdemim de geri gelir mi?

Her durumda değil. Geçmiş işlemin iptal edilmesi ile sonradan yeni başvurunun kabulü farklı sonuçlar doğurur. Kıdem, özlük, ücret ve tazminat talepleri özel kanun, kararın kapsamı, zarar ve süreye göre ayrıca incelenir.

İdareye tekrar başvurmam eski ret kararına karşı dava açma süresini yeniden başlatır mı?

Kural olarak böyle otomatik bir sonuç çıkarılamaz. Yeni hukuki duruma dayalı yeni başvurunun reddi ayrı işlem olabilir; eski ret kararının dava süresi ile yenisinin başvuru süresi ayrı hesaplanır.

Kaynakça

Mevzuat ve kurumsal kaynaklar

1. **1136 sayılı Avukatlık Kanunu**, m. 5 ve 71–74. Türkiye Barolar Birliği mevzuat metni.
2. **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu**, özellikle m. 7 ve 53. Mevzuat Bilgi Sistemi.
3. **5352 sayılı Adli Sicil Kanunu**, m. 10, 12 ve 13/A. Adalet Bakanlığı metni.
4. **2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu**, m. 7, 10, 11, 27 ve 28. Mevzuat Bilgi Sistemi.
5. **3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu**, m. 4 ve ilgili hükümler. Mevzuat Bilgi Sistemi.
6. **Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği**, m. 48–49. Adalet Bakanlığı yönetmelik metni.
7. **Bağımsız Denetim Yönetmeliği**, m. 14, 17 ve 42. KGK güncel yönetmelik metni.
8. **Mesleklere özgü kanunlar:** 6325 sayılı Kanun, m. 20; 6754 sayılı Kanun, m. 10; 1219 sayılı Kanun; 1512 sayılı Noterlik Kanunu; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, m. 48; 5188 sayılı Kanun.
9. **Anayasa Mahkemesi**, 27.03.2025, E.2024/179, K.2025/84. Resmî karar kaydı.

İncelenen yargı kararları

10. **Danıştay 8. Dairesi**, 09.06.2021, E.2017/7474, K.2021/2997, onama. Erişilebilir karar metni kopyası.
11. **Danıştay 8. Dairesi**, 21.10.2021, E.2019/6246, K.2021/4733, bozma ve karşıoy. Erişilebilir karar metni kopyası.
12. **Danıştay 8. Dairesi**, 16.05.2025, E.2023/6305, K.2025/4714. Erişilebilir karar metni kopyası.
13. **Danıştay 8. Dairesi**, 21.10.2021, E.2018/1403, K.2021/4731, bozma. Erişilebilir karar metni kopyası.
14. **Yargıtay 16. Ceza Dairesi**, 30.12.2016, E.2016/6554, K.2016/7745. Erişilebilir karar metni kopyası.
15. **Yargıtay 16. Ceza Dairesi**, 09.03.2017, E.2016/3659, K.2017/1056. Erişilebilir karar metni kopyası.

Tamamlayıcı yayınlar ve diğer dayanaklar

16. **Güneş & Güneş Hukuk Bürosu**, Yasaklanmış Hakların Geri Verilmesi: Memnu Hakların İadesi.

17. **Esat Faruk Benli**, “Bir Ceza Mahkûmiyeti Sebebiyle, Adı Baro Levhasından Bir Daha Yazılmamak Üzere Silinen Avukat Tekrar Baro Levhasına Yazılabilir mi?”, HukukiHaber, 14.11.2024. Kaynak makale.
18. **Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi**, 25.05.2017, E.2017/480, K.2017/541. Karar metni kopyası; olay anlatımının erişilebilir diğer kopyası.
19. **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası**, m. 13, 36, 48 ve 49. Anayasa Mahkemesi metni.
20. **6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu**, tahkime ilişkin hükümler. Mevzuat Bilgi Sistemi.

Karar bağlantılarında belirtilen özel hukuk yayın platformları, resmî yargı karar veritabanı değildir. Karar analizlerinde hüküm sonucu ile taraf iddiası, ilk derece gerekçesi ve karşıoy ayrı değerlendirilmiştir. BİM dosyasında ilk silmenin aidat borcuna dayanması, sonraki mahkûmiyetle ve m. 74 uyarınca kalıcı silme işlemleriyle karıştırılmamıştır.

Büromuzla İletişim ve Görüşme

1999’dan bu yana faaliyet gösteren Antalya merkezli Güneş & Güneş Hukuk Bürosu, Türkiye genelinde avukatlık ve hukuki danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Türkçe, İngilizce, Almanca ve Rusça iletişim kurulabilir. Görüşmeler konuya ve karşılıklı uygunluğa göre yüz yüze, telefonla veya çevrim içi planlanabilir. Telefon/WhatsApp: +90 531 883 33 88; ofis: +90 850 532 64 85; e-posta: info@gunesgunes.com. İlk görüşmede kararların tarihi, tebliğ ve başvuru süresi özellikle bildirilmelidir.

Hukuki Bilgilendirme ve Gizlilik

Bu makale genel hukuki bilgilendirme içindir; somut dosyaya özgü hukuki görüş veya sonuç taahhüdü değildir. İlk iletişim veya belge gönderimi işin kabul edildiği ve sürelerin takibinin üstlenildiği anlamına gelmez; yasal süreleri durdurmaz. Paylaşılan bilgi ve belgeler yalnız gerekli hukuki değerlendirme ve kabul edilen hizmet süreçleriyle bağlantılı olarak, meslek sırrı, gizlilik ve kişisel verilerin korunması ilkelerine uygun ele alınır. Gereksiz hassas bilgi paylaşılmamalı, uygun güvenli iletişim kanalı belirlenmelidir.